

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Oddělení praxe

Bakalářská práce

**DOSTUPNOST SOCIÁLNÍHO PORADENSTVÍ PRO OSOBY
SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM V JIHOČESKÉM KRAJI**

Autor práce : Veronika Muráňová

Obor : Sociální a charitativní práce

Forma studia : Prezenční studium

Vedoucí práce : Mgr. Magdalena Ehrlichová

České Budějovice 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 4.4.2013

.....

Poděkování

Ráda bych poděkovala paní Mgr. Magdaleně Ehrlichové za ochotnou a odbornou pomoc při psaní mé bakalářské práce, dále za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Také bych chtěla poděkovat paní Mgr. Gabriele Kocmichové za příjemnou spolupráci a informace, které mi poskytla na odborné praxi v Poradenském centru České Budějovice.

Obsah

Úvod	6
I Teoretická část	8
1 Osoby se sluchovým postižením.....	8
1.1 Charakteristika sluchového postižení	8
1.2 Klasifikace sluchových vad	9
1.2.1 Sluchové vady dle místa vzniku postižení	10
1.2.2 Sluchové vady dle stupně sluchového postižení	11
1.3 Komunikace s osobami se sluchovým postižením	13
2 Sociální poradenství určené osobám se sluchovým postižením	16
2.1 Základní a odborné sociální poradenství.....	16
2.2 Východiska a cíle poradenské činnosti	17
2.3 Sociální poradenství pro osoby se sluchovým postižením	18
3 Sociální poradenství pro osoby se sluchovým postižením v Jihočeském kraji.....	20
3.1 Kraj jako zřizovatel sociálních služeb	20
3.2 Kompetence kraje v oblasti sociálních služeb.....	21
3.3 Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb Jihočeského kraje..	22
3.4 Registr poskytovatelů sociálních služeb	24
II Praktická část.....	26
1 Cíle a hypotézy práce	26

2 Charakteristika organizací z registru poskytovatelů sociálních služeb zaměřených na odborné sociální poradenství pro osoby se sluchovým postižením v Jihočeském kraji.....	27
3 Metodika	30
3.1 Vytvoření dotazníku.....	31
4 Shrnutí výsledků a diskuze	31
Závěr	36
Seznam použitých pramenů a literatury	37
Seznam internetových zdrojů	38
Seznam příloh	39
Přílohy	40
Abstrakt.....	45
Abstract.....	46

Úvod

„ V úplné tmě a tichu, které mě oddělují od světa, mi ze všeho nejvíc chybí přátelský zvuk lidského hlasu. Slepota odděluje lidi od věcí, ale hluchota od lidí. ”

Helena Kellerová

Tento velmi známý citát od hluchoslepe americké spisovatelky, mě zaujal z hlediska toho, že myslím si, že má v sobě opravdovou moudrost. Měla jsem možnost pracovat osobně s lidmi s různými typy sluchového postižení a vždy jsou tito klienti vděční za jakoukoli formu kontaktu, a tím že se jim člověk věnuje se necítí tolik odcizeně. Pro osoby s postižením sluchu je velmi obtížné navázat komunikaci běžným způsobem, to sebou nese i další důsledky, které mají dopad např. na socializaci jedince a může to vést k vyčlenění ze společnosti lidí.

Práce s osobami se zdravotním postižením bezpochyby patří k výkonu mého budoucího povolání sociální pracovnice. Provázanost sociální práce a sluchového postižení je zcela jednoznačná, jde o podporu sociálního fungování jedince nebo skupiny. V konkrétních případech se jedná o pomoc při řešení různých sociálních situací. Pro můj výzkum je důležité právě sociální poradenství pro osoby se sluchovým postižením, tito klienti často potřebují speciální péči, aby jim bylo sociální poradenství prospěšné a dopomohlo ke zlepšení sociálního fungování.

K výběru tématu Dostupnost sociálního poradenství pro osoby se sluchovým postižením v Jihočeském kraji a vypracování výzkumu mě přivedla odborná praxe v Poradenském centru v Českých Budějovicích, které pod Svazem neslyšících a nedoslýchavých, poskytuje sociální služby osobám se sluchovým postižením bez omezení věku a typu sluchového postižení. Z hlediska toho, že tato organizace patří pod správu Jihočeského kraje a tím patří i mezi organizace, které mají nárok na krajské dotace, které se bohužel rok od roku snižují. Jsem se s pomocí paní ředitelky Poradenského centra České Budějovice rozhodla porovnat reálné poskytování odborného sociálního poradenství pro osoby se sluchovým postižením s organizacemi z registru poskytovatelů sociálních služeb pro Jihočeský kraj. Důvodem k vypracování této práce bylo nahlédnutí do problematiky sluchového postižení a přímý kontakt

s klienty s tímto handicapem. Jak jsem mohla zjistit osobně, nejčastějšími problémy, se kterými klienti přichází, jsou problémy s kompenzačními pomůckami, případně žádost o kontakt s jinými organizacemi nebo kontakt na příslušné lékaře. Nejčastěji jsem se setkala se staršími klienty, kteří trpí nedoslýchavostí, i vzhledem k jejich věku jsem si často kladla otázky o problematice dojíždění za těmito sociálními službami a zajímalo mě kolik může být takovýchto organizací v Jihočeském kraji.

Cílem práce je charakterizovat sociální poradenství pro osoby se sluchovým postižením a vyhodnotit dostupnost poradenských služeb v Jihočeském kraji.

V první kapitole budu charakterizovat co je sluchové postižení, kdo je osoba se sluchovým postižením, vymezím klasifikaci sluchových vad a s tím spojené stupně sluchového postižení. Také se zaměřím na již zmiňovanou komunikaci s osobami se sluchovým postižením.

V druhé kapitole se budu věnovat samotnému odbornému sociálnímu poradenství pro osoby se sluchovým postižením, charakterizují podstatu sociálního poradenství, jeho východiska a cíle a nastíním jakým způsobem mohou sociální služby kompenzovat sluchové postižení u těchto klientů a jejich rodin.

V poslední, třetí kapitole vymezím systém a kompetence kraje v oblasti sociálních služeb, charakterizují registr poskytovatelů sociálních služeb a střednědobý plán rozvoje sociálních služeb.

Praktická část obsahuje kvantitativním výzkum. Uvedu cíl a hypotézy výzkumu, charakterizují jednotlivé organizace poskytující poradenství pro osoby se sluchovým postižením v Jihočeském kraji. V tabulce předložím získané informace z dotazníků a poté shrnutím výsledků vyhodnotím celou výzkumnou část. Cílem výzkumu je vyhodnotit poradenské služby pro osoby se sluchovým postižením v Jihočeském kraji.

Jako hlavní zdroje jsem použila Psychopatologii pro pomáhající profese od Vágnerové; Zdravotní postižení a pomáhající profese od Michalíka a Poradenství pro osoby se zdravotním a sociálním postižením od Novosada.

I Teoretická část

1 Osoby se sluchovým postižením

V první kapitole se budu zabývat charakteristikou cílové skupiny mé bakalářské práce, vymezím sluchového postižení, následně se budu věnovat klasifikaci sluchových vad podle místa vzniku postižení a jejich stupňům podle ztráty sluchu. Uvedu také základní informace o komunikaci s osobami se sluchovým postižením a jejich komunikačních systémech.

Je na místě říci, že se jedná o jednu z méně početných skupin osob se zdravotním postižením, ale o to složitější z hlediska sociálního fungování jedince se sluchovým postižením. Lidská společnost je ve svém fungování postavena na sluchu a zejména pak na komunikaci mluvenou řečí. Deficit v této oblasti přináší problémy v celé věkové škále nositelů vad sluchu a tím potřebu individuální práce s klienty.¹

Přibližně 5 % obyvatel z České republiky, což je zhruba půl milionu lidí, tvoří skupina nedoslýchavých a neslyšících. Většinou se poruchy sluchu objevují až ve vyšším věku. Osoby se sluchovým postižením tvoří heterogenní skupinu, odlišují se pouze z hlediska stupně, etiologie a doby, kdy postižení vzniklo. Sluchově postižených osob s vrozenou nebo v dětství získanou vadou je přibližně 0,15 % populace. Časté jsou i případy sluchového postižení kombinovaného s další vadou (11-40 % případů).²

1.1 Charakteristika sluchového postižení

Klientem se sluchovým postižením se rozumí osoba s různými poruchami sluchu. Sluchové postižení je každá porucha funkce sluchové orgánu a z hlediska funkčnosti je podstatná kvalita a kvantita sluchového vjemu. Toto postižení může být také chápáno jako odraz vady sluchu zpět k jedinci, zde se jedná o psychosociální rozměr deficitu.

¹ Srov. POTMĚŠIL, M. In MICHALÍK, J. a kol. *Zdravotní postižení a pomáhající profese*. Praha : Portál, 2011, s. 347.

² Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vydání. Praha : Portál, 2004, s. 211.

„ Osobami se sluchovým postižením rozumíme osoby nedoslýchavé, ohluchlé a neslyšící. Každá z těchto skupin má vlastní velmi specifické, zcela odlišné problémy v komunikaci a tudíž i rozdílné potřeby a požadavky na typ a formu komunikační pomoci. Za neslyšící se považují osoby, které neslyší od narození, nebo ztratily sluch před rozvinutím mluvené řeči, za ohluchlé osoby s úplnou či praktickou hluchotou, které ztratily sluch po rozvinutí mluvené řeči, a za osoby těžce nedoslýchavé ty, u nichž rozsah a charakter sluchového postižení neumožňuje plnohodnotně porozumět mluvené řeči sluchem.“³

Osoby se sluchovým postižením, a také osoby s dalším přidruženým postižením, jsou objektem speciálně - pedagogické disciplíny zvané surdopedie.⁴

V současné době se můžeme setkat se dvěma základními koncepcemi pojmání sluchového postižení.

1. Patologizující pojetí popisuje sluchovou vadu jako stav, kdy je znemožněna nebo razantním způsobem narušena schopnost slyšet. Předpokládá se, že bude vada dostupným způsobem efektivně léčena nebo alespoň kompenzována, nejčastěji to bývá pomocí sluchadel nebo jiných kompenzačních pomůcek.

2. Sociokulturní pojetí oproti tomu popisuje sluchovou vadu např. na dítě se sluchovým postižením je nahlíženo jako na jedince s odlišným komunikačním modelem. Skupina osob se sluchovými vadami může být brána jako kulturní menšina, neboť vykazuje určité znaky např. mají svůj jazyk, historii, kulturu a hodnotový systém.⁵

1.2 Klasifikace sluchových vad

Zhoršení nebo ztrátu sluchu nazýváme sluchovou vadou, která se stanovuje pomocí audiogramu.⁶ Sluchové ztráty bývají stanoveny pomocí jednotky decibel, pro představu mohou sloužit určité příklady intenzity zvuku (viz Příloha I.).

³ BOJAR, L. *Česká unie neslyšících* : Metodika poskytování sociálních služeb osobám se sluchovým postižením, Článek I. [online]. Praha, [2013 – 3 - 30]. Dostupné na WWW : < <http://www.cun.cz/?clanek=10> >.

⁴ Surdopedie (z latinského surdus - hluchý a řeckého paidea - výchova) představuje speciálně pedagogickou disciplínu, která se zabývá výchovou, vzděláváním a rozvojem jedinců se sluchovým postižením. HORÁKOVÁ, R. *Sluchové postižení: Úvod do surdopedie*. Praha : Portál, 2012, s. 9.

⁵ Srov. POTMĚŠIL, M. *Sluchové postižení a sebereflexe*. Praha : Karolinum, 2007, s. 10, 11.

⁶ Audiogram je grafické znázornění schopnosti člověka slyšet zvuky na různých frekvencích.

Nejčastější kritéria k vymezení sluchových vad jsou:

- místo vzniku postižení
- období vzniku postižení
- stupeň postižení⁷

1.2.1 Sluchové vady dle místa vzniku postižení

Podrobněji bych se chtěla zabývat dělením periferních sluchových vad, které patří mezi častější typy sluchového postižení. Při výzkumu mnou sledovaných organizací je tento typ sluchových vad u klientů se sluchovým postižením více čtenější.

Postižení vnějšího a středního ucha je příčinou tzv. převodní vady. Nazývá se tak proto, že jde o poruchu v mechanické části sluchové dráhy, která vede k narušení převodu zvukových vibrací do hlemýžďe.⁸ Stupeň sluchového postižení se pohybuje v oblasti lehké až střední nedoslýchavosti. Tyto převodní vady se dají do určité míry kompenzovat zesílením zvuku, většinou pomocí sluchadel nebo středoušního implantátu.⁹

Postižení citlivých buněk v Cortiho orgánu vnitřního ucha, resp. sluchového nervu vede k sensorineurální, resp. percepční vadě. Může být způsobena vymizením nebo poškozením drobných vláskových buněk v hlemýždi. Důsledky této vady mohou být snížení schopnosti vnímat zvuky, ale také i zkreslení sluchových vjemů, hlavně vysokých tónů. Následky bývají trvalé a z hlediska závažnosti jde o postižení od střední nedoslýchavosti až po hluchotu a vady lze úspěšně kompenzovat sluchadly.¹⁰ V některých případech (u těžké nedoslýchavosti až úplné hluchoty) často pomůže i kochleární implantát.¹¹

⁷ Podle místa vzniku se dělí vady na periferní a centrální. Periferní vady se dále dělí na převodní a na vady percepční. Vady, které mají charakter převodní i percepční, se označují jako vady smíšené. Poruchy sluchu podle doby vzniku jsou prenatální, perinatální a postnatální. Prenatální poruchy jsou poruchy vrozené, perinatální a postnatální jsou poruchy získané. DAŇOVÁ, M. Metodika úpravy textů pro znevýhodněné čtenáře. Praha : Grada Publishing, 2008, s. 16.

⁸ Hlemýžď (kochlea) je stočený kanál v podobě ulity a tvoří část sluchovou. Trubice kostěného hlemýžďe, je vyplněna blanitým hlemýžďem, který obsahuje vlastní sluchové ústojí - Cortiho orgán.

⁹ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*, s. 212.

¹⁰ Tamtéž, s. 212.

¹¹ Kochleární implantát je technická elektronická pomůcka umožňující v přesně vymezených případech sluchového postižení poslech pomocí sluchové náhrady. Celý systém funguje tak, že mikrofon zachycuje

Pokud dojde k poruše oblastí CNS, které zajišťují zpracování zvukových podnětů zejména řečových jedná se o kortikální postižení sluchových funkcí. Projevuje se obtížemi v poznávání jednotlivých zvuků a v určení jejich významu. Kritické období je prvních šest let života, které má svou roli při vývoji sluchových funkcí.¹²

Smíšená sluchová vada je, pokud člověk trpí zároveň sensorineurální i převodní vadou sluchu. Tato smíšená porucha tak postihuje, jak vnitřní, tak vnější nebo střední ucho. Kompenzace spočívá většinou v kombinaci použití léků či chirurgického zákroku a použitím sluchadel nebo středoušního implantátu.

Neurální sluchová vada je vada, při které chybí nebo je poškozen sluchový nerv. Tato vada obvykle znamená úplnou hluchotu a je trvalá. Použití sluchadel, středoušního ani kochleárního implantátu je v mnoha případech neúčinné, protože se elektrické impulzy z vláskových buněk nemají jak dostat do mozku v důsledku poškození sluchového nervu.¹³

1.2.2 Sluchové vady dle stupně sluchového postižení

Rozdělení sluchových vad podle stupně sluchového postižení se velmi úzce pojí s předchozím dělení vad podle místa vzniku postižení. Dalo by se říci, že jedno rozdělení vychází z druhého a naopak. Podle typu místa vzniku je možné určit stupeň sluchového postižení. Pro vymezení konkrétních stupňů sluchového postižení slouží rozmezí ztráty stanovené opět v decibelech (viz Příloha II.).

Ohluchlost je ztráta sluchu, která vzniká při dokončování vývoje mluvené řeči nebo zasahuje přímo do již vytvořené mluvené řeči jako komunikačního nástroje. Řeč se nevytrácí, ztrácí však postupně úroveň formální a chybí rozšiřování slovní zásoby. Na rozdíl od jiných postižení sluchu, jazyk zůstává na stejné úrovni jako před ohluchnutím.¹⁴

zvuky a předává je procesoru, který je dekoduje. Procesor takto dekodovaný zvuk pomocí cívky vysílá do implantátu, který stimuluje sluchový nerv.

¹² Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*, s. 212.

¹³ *Audionika : Služby pro sluchově postižené*, O sluchu a sluchových vadách [online]. Lešná [cit. 2013 – 3 - 30]. Dostupné na WWW : < <http://www.audionika.cz/stranka/o-sluchu-a-sluchovych-vadach> >.

¹⁴ Srov. POTMĚŠIL, M. *Čtení k surdopedii*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2003.

Hluchota je vrozená nebo v časném věku získaná ztráta sluchu. Zavedení kochleárního implantátu a přijetí tzv. bilingválního systému¹⁵ ve výchově a vzdělání pomohlo chápání hluchoty jako sluchového postižení.¹⁶

Termín zbytky sluchu je označení pro takové sluchové postižení, při kterém je možno určit nějaké množství využitelného sluchu. Ve většině případů je tato vada spojována se ztrátou mluvené řeči nebo s poruchou ve vývoji mluvené řeči. Zbytky sluchu se mohou využívat při výstavbě mluvené řeči.¹⁷

Vrozenou nebo částečně získanou ztrátou sluchu, která bývá často příčinou opoždění nebo omezení vývoje mluvené řeči, charakterizujeme jako nedoslýchavost. Jako taková může být dále členěna na velmi těžkou nedoslýchavost, těžkou nedoslýchavost, střední nedoslýchavost a lehkou nedoslýchavost.¹⁸

Osoba s velmi těžkou nedoslýchavostí vnímá mluvenou řeč pouze v těsné blízkosti u ucha, a to na velmi špatné úrovni. Proto také tato úroveň komunikace není dostatečně vyvinuta pro běžnou potřebu a řeč často bývá poškozena v obsahu a zvukové složce.

Těžká nedoslýchavost je porucha, která umožňuje slyšení mluvené řeči do vzdálenosti jednoho metru od ucha. Tato porucha je také pro běžnou komunikaci velmi obtížná.

Střední nedoslýchavost, tato porucha umožňuje poslech a rozumění mluvené řeči ve vzdálenostech jeden až tři metry od ucha mluvícího. Zde mohou při běžné komunikaci nastat problémy spojené s akustikou.

Lehká nedoslýchavost je porucha, která s sebou nese občasné potíže. Umožňuje osobě s touto vadou používat sluch pro běžnou komunikaci s menšími omezeními např. v případě komunikace v hlučném prostředí nebo při použití tiché nebo šeptané mluvené řeči.¹⁹

¹⁵ Bilingvální/zkulturní je osoba, jež plynule používá dva jazyky a dovede se mimo to přizpůsobit dvěma kulturním prostředím. Pro neslyšící osobu to znamená schopnost komunikace znakovým jazykem i českým jazykem a z hlediska kulturního je schopna orientovat se v kultuře neslyšících a slyšících. POTMĚŠIL, M. In MICHALÍK, J. a kol. *Zdravotní postižení a pomáhající profese*, s. 349.

¹⁶ Srov. POTMĚŠIL, M. *Čtení k surdopedii*.

¹⁷ Srov. Tamtéž.

¹⁸ Srov. Tamtéž.

¹⁹ Srov. Tamtéž.

1.3 Komunikace s osobami se sluchovým postižením

Poradenství je zcela jistě založeno na komunikaci a od kvality komunikace se odvíjí i samotný efekt procesu poradenství. Komunikace je založena na důvěře, rovnosti mezi klientem a poradcem, vzájemné spolupráci, porozumění a respektování se.²⁰

Komunikace je nositelem dění ve společnosti a je nezbytná pro vývoj a utváření lidské osobnosti. V procesu přímého nebo nepřímého sociálního kontaktu, chápeme komunikaci jako sdělování významů a informací. Pomocí komunikace se formuje osobnost člověka, jeho chování, přenášejí se na něj normy a hodnoty skupiny a dochází k naplňování jeho požadavků a potřeb.²¹

Pro osoby se sluchovým postižením se vyskytují jisté komunikační bariéry, které ovšem vždy závisejí na typu sluchové vady a také na tom, do jaké míry je tato osoba srozuměna se svým handicapem a s tím jak se k této vadě staví její okolí. Osoby trpící nedoslýchavostí obvykle komunikují běžnou řečí, i když někdy s většími či menšími obtížemi. U těžce nedoslýchavých a neslyšících klientů bývá situace mnohdy složitější. Většinou záleží na samotných handicapovaných, jak chtějí aby byli vnímáni, zda jako běžní, i když částečně znevýhodnění členové společnosti nebo jako členové samostatné společenské menšiny, která používá svůj komunikační systém,²² a tím je především znakový jazyk neslyšících.²³

Komunikace s člověkem se sluchovým postižením závisí především na formě dorozumívání, kterou tato osoba ovládá. Celkově tato schopnost bývá rozhodující více než stupeň sluchového postižení. Můžeme vymezit dvě hlavní formy dorozumívání

²⁰ Srov. NOVOSAD, L. *Poradenství pro osoby se zdravotním a sociálním znevýhodněním*. Praha : Portál, 2009, s. 125.

²¹ Srov. SLOWÍK, J. *Komunikace s lidmi s postižením*. Praha : Portál, 2010, s. 80,81.

²² Srov. Tamtéž, s. 80,81.

²³ Český znakový jazyk je vizuálně gestický, prostorově realizovaný jazyk, jehož výrazovými prostředky jsou pohyb, pozice rukou a těla doplněné výrazem obličeje. Má ucelený gramatický systém a syntax zcela odlišný od českého jazyka. Český znakový jazyk je považován neslyšící komunitou za přirozený jazyk neslyšících osob. Neslyšící je z klinického pohledu osoba, která vzhledem ke sluchové ztrátě nemůže slyšet a rozumět mluvené řeči. Kulturní pohled na neslyšící uvádí, že se jedná o skupinu osob vztahující se ke kultuře a společnosti neslyšících. POTMEŠIL, M. In MICHALÍK, J. a kol. *Zdravotní postižení a pomáhající profese*, s. 349, 351.

se takto handicapovaných osob, a to komunikaci běžnou řečí společně s odezíráním nebo komunikaci prostřednictvím znakového jazyka.²⁴

Jednou z hlavních složek komunikace osob s těžkým sluchovým postižením je tedy znakový jazyk nebo odezírání z úst komunikačního partnera. Pro takovéto formy komunikace je důležité zajistit vhodné podmínky. Bohužel se pro osoby s tímto postižením stává velmi obtížným navázat běžnou komunikaci na takové úrovni jako člověk bez sluchového postižení, v těchto případech mluvíme o komunikačním handicapu. I ve slovním projevu obvykle disponují menší slovní zásobou, špatnou výslovností hlásek a horšímu porozumění složitějších sdělení, to vše je stejné jako těžké sluchové vady.²⁵

Znakový jazyk²⁶ je zcela originálním komunikačním prostředkem, který se výrazně liší od běžného jazyka většinové společnosti. Zvládnutí komunikace jak znakovým jazykem, tak běžnou řečí u neslyšících nazýváme bilingválním systémem, který je potřebný při běžném dorozumění se s lidmi bez sluchového postižení.²⁷

Vedle odezírání, znakového jazyka a běžné řeči mohou využívat lidé se sluchovým postižením také další komunikační prostředky, například daktylní (prstovou) abecedu²⁸, písemnou formu vyjadřování nebo znakovanou češtinu²⁹ (od českého znakového jazyka se liší tím, že jde o přesné převedení běžného mluveného projevu do pohybových znaků).³⁰

²⁴ Srov. SLOWÍK, J. *Komunikace s lidmi s postižením*, s. 82,84.

²⁵ Srov. Tamtéž, s. 82,84.

²⁶ Český mluvený jazyk a český znakový jazyk jsou dva zcela odlišné jazykové systémy. Zatímco první z nich je jazyk audio - orální, druhý je vizuálně - motorický. Tyto dva jazyky mezi sebou nejsou nijak příbuzné, přestože oba splňují základní podmínky přirozeného jazyka (historičnost, produktivnost, svébytnost, systémovost. Český znakový jazyk je příbuzný s ostatními národními znakovými jazyky (z čehož vyplývá, že na světě se nepoužívá žádný jeden univerzální znakový jazyk.

REDLICH, K. *Informační portál o světě Neslyšících* [online]. Praha : Univerzita Karlova, [cit. 2013 - 3 -30]. Dostupné na WWW : < <http://ruce.cz/clanky/188-co-je-znakovy-jazyk-znakovana-cestina> > .

²⁷ Srov. SLOWÍK, J. *Komunikace s lidmi s postižením*, s. 82,84.

²⁸ Prstová abeceda (daktylní) je použitím vizuální bi/mono manuální podoby české abecedy k „hláskování“ slov. Používá se při komunikaci zpravidla v těch případech, kdy je třeba popsat neznámé slovo nebo nové jméno. POTMĚŠIL, M. In MICHALÍK, J. a kol. *Zdravotní postižení a pomáhající profese*, s. 351.

²⁹ Znakovaná čeština je komunikační technika, při které se využívá vizualizovaná forma pomocí znaků znakového jazyka pro zviditelnění češtiny. Znaky jsou řazeny podle pravidel platných pro češtinu. Tamtéž, s. 353.

³⁰ Srov. SLOWÍK, J. *Komunikace s lidmi s postižením*, s. 84,85.

Později ohluchlí mají jakousi výhodu, protože již mají zkušenost s komunikací běžnou řečí, kterou mohou částečně využívat i po ztrátě sluchu. Jejich vada ovlivňuje spíše porozumění řeči ostatních a kvalitu výslovnosti. Vzhledem k tomu, že tyto osoby dříve normálně slyšely, může mít tato sluchová ztráta větší dopad na jejich psychiku.³¹

Osoby s různými stupni nedoslýchavosti obvykle používají pro komunikaci běžnou řeč, která je i přes jejich předešlou znalost pro ně poměrně obtížná. Proto se v těchto případech sluchová ztráta často kompenzuje pomocí sluchadel, odezírání používají jako podpůrnou metodu na zlepšení porozumění druhým osobám, přesnosti a plynulosti vnímání obsahu přijímaných informací.³²

Znalost znakové řeči je určitě přínosem pro práci a komunikaci s neslyšícími osobami, kurzy znakové řeči jsou dostupné, ale zároveň stejně tak náročné na naučení jako jiné cizí jazyky.³³

Sama jsem absolvovala základní kurz znakové řeči a dalo by se říct, že jsem se naučila základní slovní zásobu a byla jsem schopná se s ostatními účastníky kurzu dorozumět, ale když jsem se ocitla v přímém kontaktu s neslyšícími klienty, jen zřídka kdy jsem pochopila o čem hovoří. Proto je do začátku lepší pro komunikaci, pokud se s neslyšícím domluvíme a poprosíme ho o zpomalení jeho znakování.

³¹ Srov. SLOWÍK, J. *Komunikace s lidmi s postižením*, s. 85,87.

³² Srov. Tamtéž, s. 85,87.

³³ Srov. Tamtéž, s. 85,87.

2 Sociální poradenství určené osobám se sluchovým postižením

Obsahem této kapitoly je oblast odborného sociálního poradenství pro osoby se sluchovým postižením. Uvedu rozdíl mezi základním a odborným sociálním poradenstvím, poradenská východiska a cíle. Nastíním jakou roli může mít sociální poradenství při kompenzaci sluchového postižení u těchto klientů a jejich rodiny. Odborné sociální poradenství je stěžejním tématem této práce a bude mu také věnována celá praktická část. Sociální poradenství, společně se službami sociální péče a službami sociální prevence, patří do systému sociálních služeb dle zákona 108/2006 Sb., zákon o sociálních službách.

2.1 Základní a odborné sociální poradenství

Základní sociální poradenství je základní činnost, kterou jsou všichni poskytovatelé sociálních služeb povinni ze zákona svým klientům zajistit. Tato činnost poskytuje osobám potřebné informace, které mohou napomoci k řešení jejich nepříznivé sociální situace.³⁴

Každá osoba má nárok na bezplatné poskytnutí základního sociálního poradenství o možnostech řešení nepříznivé sociální situace nebo jejího předcházení. Pomoc a podpora, která bývá poskytnuta sociálními službami, by měla zachovávat lidskou důstojnost a dodržovat lidská práva a základní svobody člověka. Tato forma pomoci by měla vycházet z individuálních potřeb klienta, působit aktivně, podporovat rozvoj schopností a dovedností, motivovat k takovým procesům, které by zlepšovaly sociální fungování a začleňování jedince a zamezit prohlubování nepříznivé sociální situace.³⁵

Odborné sociální poradenství je činnost, která je zaměřena již konkrétně na určitou sociální skupinu nebo osobu a to především v občanských poradnách, manželských a rodinných poradnách, poradnách pro osoby se zdravotním postižením, poradnách pro oběti trestných činů a domácího násilí, zahrnuje též sociální práci s osobami,

³⁴ POTMĚŠIL, M. In MICHALÍK, J. a kol. *Zdravotní postižení a pomáhající profese*, s. 236.

³⁵ Zákon 108/2006 Sb., o sociálních službách, aktualizován k 1.4.2012.

jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností. Mezi služby odborného sociálního poradenství patří mimo jiné například půjčování kompenzačních pomůcek.³⁶

2.2 Východiska a cíle poradenské činnosti

Poradenství je základní službou v pomáhajících profesích. Cílem poradenství je snaha o podporu aktivizace člověka v jeho nepříznivé sociální situaci. Při tomto procesu poskytuje profesionál klientovi nebo skupině informace, rady, vedení a podporu v jeho životní situaci, jeho životních cílech a v potřebách tak, aby se zlepšila schopnost jedince nebo skupiny orientovat se ve své životní situaci. Na základě toho by měl klient tuto situaci, využitím vlastních prostředků, co nejlépe řešit nebo přijmout rozhodnutí, včetně přijetí zodpovědnosti za důsledky svého jednání.³⁷

Poradenství se dá popsat ve třech směrech:

„ - v užším smyslu, tj. poskytování informací, jež si klient vyžádá a které potřebuje k řešení problému;

- v širším smyslu, takto chápané poradenství umožňuje navíc klientovi prozkoumat své přednosti i slabiny a nalézt účinné strategie ke zlepšení jeho života;

- v nejširším smyslu, cílem poradenství může být i získání nového pohledu na sebe i druhé lidi a získání nových potřebných dovedností. ‘‘³⁸

Nelze zcela přesně stanovit roviny cílů a vymezit, který cíl je pro daného klienta ten nejlepší, ale rámcově můžeme rozlišit tři kategorie:

„ 1. V nejobecnější základní rovině je cílem poradenské služby dosažení klientova zdraví v interakci se sociálním prostředím – společenstvím, v němž žije.

2. V rovině speciálních cílů jde o dosažení žádoucí změny v sociálním prostředí klienta. Taková změna by měla předejít ohrožení pokud možno harmonického vývoje individua nebo by měla napomoci dosavadní nepříznivý vývoj zastavit a navodit situaci příznivější.

3. V rovině individuálních cílů máme již na mysli konkrétní opatření, která se týkají klienta v jeho specifické situaci a osobní dimenzi. ‘‘³⁹

³⁶ Srov. POTMĚŠIL, M. In MICHALÍK, J. a kol. *Zdravotní postižení a pomáhající profese*, s. 236.

³⁷ Srov. NOVOSAD, L. *Poradenství pro osoby se zdravotním a sociálním znevýhodněním*, s. 99.

³⁸ Tamtéž, s. 99, 100.

Poradenství v užším smyslu vede klienta nebo skupinu k hlubšímu zamyšlení nad daným problémem, učí zohledňovat příčiny i důsledky tohoto problému a snaží se přivést svépomocí na možnosti jeho řešení. Předpokládá formu partnerské komunikace, individuální diagnostiku i terapeutickou intervenci. Je považováno za jednu z úspěšných forem poradenství, na které je však nutno mít vyšší kvalifikaci a klade vyšší cíle v oblasti dosažení dobré nápravy klientovi situace a zlepšení jeho adaptace, chování a prožívání.⁴⁰

2.3 Sociální poradenství pro osoby se sluchovým postižením

Sociální poradenství pro osoby se sluchovým postižením je zaměřeno zejména na poskytování informací a pomoci v oblasti kompenzačních pomůcek, které jsou nezastupitelnou součástí jejich života. Základní činnosti odborného poradenství, které jsou stanoveny zákonem⁴¹, jsou následující: zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti a pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Služby jsou poskytovány ambulantně i terénně. Klientovi a jeho rodině, kteří se dostaví do organizace poskytující sociální poradenství, mohou být nabídnuty veškeré informace a pomoc při koupi či zapůjčené kompenzačních pomůcek, mají také možnost audioservisu, opravy nebo prodeje baterií do sluchadel. Do služeb sociálního poradenství patří také pomoc s vyřizováním žádosti o příspěvek na kompenzační pomůcky, pomoc při seznamování se s kompenzační pomůckou, při obnovování a upevňování kontaktů s přirozeným sociálním prostředím za pomoci těchto pomůcek. Při kontaktu s klientem je třeba pamatovat na komunikační systém, ve kterém klient chce nebo je schopen komunikovat. V průběhu rozhovoru pracovník využívá stručné a jasné informace a je důležité, aby se přesvědčoval, že klient přesně rozumí sdělovanému obsahu.⁴²

³⁹ NOVOSAD, L. *Poradenství pro osoby se zdravotním a sociálním znevýhodněním*, s. 106, 108.

⁴⁰ Srov. Tamtéž, s. 102.

⁴¹ Zákon 108/2006 Sb., zákon o sociálních službách, aktualizován k 1.4.2012.

⁴² BOJAR, L. *Česká unie neslyšících* : Metodika poskytování sociálních služeb osobám se sluchovým postižením, Článek IV. [online]. Praha, [cit. 2013 – 3- 30]. Dostupné na WWW : <<http://www.cun.cz/?clanek=10>>.

Vedle odborného sociálního poradenství je možné klientům se sluchovým postižením poskytnout následující služby :

Speciálněpedagogickou péčí, která se uplatňuje v několika věkových kategoriích. Centra rané péče pomáhají rodičům a dětem v raném věku, ve školní věku dítěte jsou to speciálněpedagogická centra a speciální školy pro sluchově postižené. K výuce dětí se sluchovým postižením se využívá znakový i český jazyk. Při rozvoji řečových dovedností pomáhá logopedická terapie. Důležitá je i mimoškolní činnost, podporující např. sportovní aktivity sluchově postižených dětí.⁴³

Velmi důležitou terapeutickou metodou je práce s rodinou, protože i rodina s osobou se sluchově postižením členem potřebuje určitou odbornou pomoc. Rodina jedince se sluchovým postižením slouží v tomto případě jako nástroj a zdroj psychosociální podpory. Dobrý terapeutický efekt mají svépomocné skupiny, které spočívají v pochopení a sdílení obdobných problémů a na základě toho je možné získat užitečné informace a zkušenosti pro rodinu.⁴⁴

Při začleňování osob se sluchovým postižením do společnosti je důležitá socioterapie např. hledání vhodného zaměstnání nebo podpora při rekvalifikaci.⁴⁵

⁴³ Srov. VÁGNEROVÁ, M. Psychopatologie pro pomáhající profese, s. 230.

⁴⁴ Srov. Tamtéž, s. 230.

⁴⁵ Srov. Tamtéž, s. 230.

3 Sociální poradenství pro osoby se sluchovým postižením v Jihočeském kraji

Protože se v této práci zabývám organizacemi, které jsou zřizovány nebo financovány Jihočeským krajem je třeba uvést, jakým způsobem tento krajský systém funguje. V této kapitole tedy uvedu možnosti kraje jako zřizovatele sociálních služeb, jeho kompetence v této sociální oblasti. Charakterizují střednědobý plán rozvoje sociálních služeb a uvedu jaké priority a cíle jsou stanoveny pro Jihočeský kraj na roky 2011-2013. S poskytováním sociálních služeb se úzce pojí i registr poskytovatelů sociálních služeb, který zde také zmíním.

3.1 Kraj jako zřizovatel sociálních služeb

V České republice mohou být zřizovateli zařízení poskytujících sociální služby, jak obce a kraje, tak MPSV (Ministerstvo práce a sociálních věcí, dále jen MPSV). Ve formě organizačních složek nebo příspěvkových organizací mohou kraje zřizovat sociální služby a to v rámci své samostatné působnosti. Po reformě z roku 2012 převzaly kraje úlohu zřizovatelů většiny zařízení sociální péče místo dřívějších okresů.

Mimo jiné mohou být zřizovateli a poskytovateli sociálních služeb v České republice i nestátní neziskové organizace, kterým mohou být přiděleny dotace na jejich činnosti z veřejných rozpočtů, tzn. od obcí, krajů a ministerstev. V současné době je možné zřizovat organizace v následujících právních úpravách a to jako občanská sdružení nebo obecně prospěšné společnosti nebo církevní právnické osoby.

Mimo uvedené organizace jsou dalším druhem neziskového nestátního subjektu, nadace, které mohou dané činnosti poskytovatelů sociálních služeb pouze financovat. Avšak tato právní úprava má i závažné nedostatky, které se týkají zákonných požadavků na činnost poskytovatelů sociálních služeb, z hlediska kvality služeb, odborného vzdělání zaměstnanců a vybavenosti zařízení atd. Částečně byly tyto nedostatky řešeny nařízením zákona o sociálních službách, a to registrací poskytovatelů sociálních služeb a tím jsou zavázány povinností služby dodržovat.⁴⁶

⁴⁶ MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální služby : legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. 2. vydání. Praha : Portál, 2011, s. 12,14.

3.2 Kompetence kraje v oblasti sociálních služeb

Kraj jako zřizovatel sociálních služeb má ze zákona dané povinnosti a činnosti, které je třeba, aby dodržoval stejně tak jako samotní poskytovatelé sociálních služeb. Sociální služby v Jihočeském kraji spravuje odbor sociálních věcí a zdravotnictví. Dále v této oblasti kraj každoročně vydává Průvodce sociálními službami, kde jsou uvedeny všechny organizace v Jihočeském kraji, které poskytují sociální služby. S vydáváním tohoto dokumentu souvisí také střednědobý plán rozvoje sociálních služeb, kterým se budu zabývat v následující podkapitole.

Zde bych ráda uvedla kompetence Odboru sociálních věcí a zdravotnictví v oblasti sociálních služeb v samostatné i přenesené působnosti v Jihočeském kraji :

Odbor sociálních věcí pro rozhodování orgánů kraje zabezpečuje úkoly se zřizováním a řízením zařízení sociálních služeb zřizovaných krajem. Dále vyhledává a administruje grantová a dotační řízení financovaná z rozpočtu Jihočeského kraje. Zajišťuje průběžné a následné finanční kontroly u poskytnutých finančních podpor. Provádí inspekce kvality sociálních služeb na území Jihočeského kraje kromě sociálních služeb poskytovaných organizacemi zřizovanými Jihočeským krajem.⁴⁷

Odbor sociálních věcí rozhoduje o registracích poskytovatelů sociálních služeb působících na území Jihočeského kraje, vede registr těchto poskytovatelů a na stránkách kraje uveřejňuje přehled poskytovatelů sociálních služeb. Vytváří, aktualizuje a vede střednědobý plán rozvoje sociálních služeb na území kraje. Spolupracuje s MPSV při dotační politice vůči poskytovatelům sociálních služeb na území kraje.

Dále tento odbor zajišťuje poskytnutí sociálních služeb v případě, kdy poskytovatel sociálních služeb ukončil poskytování sociálních služeb z důvodu zrušení jeho registrace, pozbytí její platnosti, popřípadě z jiného důvodu, a osoby, kterým tento poskytovatel dosud poskytoval sociální služby, se nacházejí v bezprostředním ohrožení jejich práv a zájmů a nejsou schopny samy si zajistit pokračující poskytování sociálních služeb. Mezi další kompetence patří realizace činností sociální práce vedoucí

⁴⁷ *Oficiální stránky Jihočeského kraje*, Krajský úřad- Odbor práce a sociálních věcí [online]. České Budějovice [cit. 2013 – 3- 30]. Dostupné na WWW : < [http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par\[id_v\]=34&par\[lang\]=CS](http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par[id_v]=34&par[lang]=CS) >.

k sociálnímu začleňování osob a koordinace sociálního poradenství, dozor nad úrovní jeho poskytování sociálními pracovníky obcí na svém území ve všech oblastech sociální ochrany obyvatelstva.⁴⁸

3.3 Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb Jihočeského kraje

Charakteristiku střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb jsem se zde rozhodla uvést z toho důvodu, že jsem z něho také zjišťovala informace. Čerpala jsem jak počty osob se zdravotním postižením (viz Příloha III.), mapy a rozvržení poskytovatelů po Jihočeském kraji (viz Příloha IV.), tak se v tomto plánu dá zjistit i počet organizací pro danou sociální službu, v mém případě důležité informace o odborném sociálním poradenství.

Ze zákona o sociálních službách vychází povinnost kraje zpracovávat střednědobý plán rozvoje sociálních služeb. Vždy ke konci roku je schvalován Zastupitelstvem Jihočeského kraje tento tříletý plán. Poslední schválený plán byl na období let 2011-2013. Na každý rok ze střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb se poté vytváří akční plán. Pro potřeby mé práce a výzkumu jsem používala data z akčních plánů za roky 2012 a 2013.

Cílem akčního plánu pro rok 2012 je zejména naplňovat jednotlivé priority a opatření, aktualizovat a vyhodnocovat síť sociálních služeb na území kraje. Obdobně tomu je i s akčním plánem pro rok 2013, jehož cílem je také naplňování jednotlivých priorit a opatření tohoto střednědobého plánu, aktualizování a zapracování změn v průběhu tříletého období.⁴⁹

Na tvorbě akčního plánu se podílela Krajská koordinační skupina, která byla jmenovaná Radou Jihočeského kraje. Tato skupina se zabývala sociálními službami rozdělenými podle cílových skupin uživatelů, ty jsou následující senioři, osoby

⁴⁸ *Oficiální stránky Jihočeského kraje*, Krajský úřad- Odbor práce a sociálních věcí [online]. České Budějovice [cit. 2013 – 3- 30]. Dostupné na WWW : <[http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par\[id_v\]=34&par\[lang\]=CS](http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par[id_v]=34&par[lang]=CS)>.

⁴⁹ *Oficiální stránky Jihočeského kraje*, Krajský úřad- odbor práce a sociálních věcí [online]. České Budějovice [cit. 2013 – 3 - 30] . Dostupné na WWW : <[http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par\[id_v\]=1225&par\[lang\]=CS](http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par[id_v]=1225&par[lang]=CS)>.

se zdravotním postižením, děti a mládež, osoby v akutně nepříznivé sociální situaci, osoby ohrožené drogou nebo na drogách závislé.

Ve schváleném plánu jsou pro všechny cílové skupiny rozpracované 4 priority:

1. Podpora systému poskytovaných služeb
2. Rozvoj systému poskytovaných služeb
3. Zkvalitnění poskytovaných sociálních služeb
4. Doprovodné aktivity.

V oblasti sociálních služeb byla v akčním plánu pro rok 2012 stanovena tzv. stabilizační varianta, která je charakterizována zaměřením na zachování systému poskytovaných sociálních služeb v nezbytné míře. K této variantě vede především problematické získávání finančních prostředků na zajištění poskytování sociálních služeb – snižování objemu finančních prostředků ze státního rozpočtu (dotační řízení MPSV).

Při tvorbě střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb i akčního plánu se využívají data z Registru poskytovatelů sociálních služeb, informace od poskytovatelů sociálních služeb a přehled o finančních prostředcích určených MPSV pro oblast sociálních služeb.⁵⁰

Již několikrát jsem v této práci zmínila problém snižování finančních prostředků a dotací, proto zde uvádím vyjádření Jihočeského kraje k této situaci.

„Na základě zveřejněných výsledků dotačního řízení MPSV na rok 2013 je zřejmé, že opět dochází k nesyntémovému snižování finančních prostředků ze státního rozpočtu určených na podporu poskytovatelům sociálních služeb. Pro území Jihočeského kraje bylo pro rok 2013 Jihočeskému kraji od MPSV přiděleno „směrné číslo“ ve výši 386,7 mil. Kč, přestože požadavek na dotaci vyčíslený v souhrnné žádosti, který považuje Jihočeský kraj za minimální objem finančních prostředků nutných k zajištění současných poskytovatelů sociálních služeb v Jihočeském kraji, činí 487,8 mil. Kč. Rozdíl mezi „směrným číslem“ a požadavkem dle schváleného Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb na území Jihočeského kraje pro rok

⁵⁰ *Oficiální stránky Jihočeského kraje*, Krajský úřad- odbor práce a sociálních věcí [online]. České Budějovice [cit. 2013 – 3 - 30]. Dostupné na WWW : <[http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par\[id_v\]=1225&par\[lang\]=CS](http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par[id_v]=1225&par[lang]=CS)>.

2013 dosahuje cca 101 mil. Kč. Uvedenou situaci považuje Jihočeský kraj za vážnou a dlouhodobě neudržitelnou, neboť ke krácení finančních prostředků ze státního rozpočtu určených v rámci dotačního řízení MPSV pro poskytovatele sociálních služeb dochází každoročně, což nekoresponduje se zajištěním základní dostupnosti sociálních služeb a zvyšováním provozních nákladů poskytovatelů sociálních služeb.

*I přes to, že došlo oproti roku 2012 k navýšení finančních prostředků vyčleněných z rozpočtu Jihočeského kraje na podporu sociálních služeb v rámci vyhlašovaných grantových/příspěvkových programů, nelze výpadek ze státního rozpočtu ve výši 101 mil. Kč nahrazovat z těchto zdrojů.*⁵¹

3.4 Registr poskytovatelů sociálních služeb

V následující podkapitole se budu věnovat registru poskytovatelů sociálních služeb, který je důležitý pro mou výzkumnou část. Zabývala jsem se organizacemi, které podle registru poskytují služby osobám se sluchovým postižením v Jihočeském kraji. Proto zde v teorii uvedu čím je registr charakteristický, jak vznikl a co potřebují organizace, proto aby byly zaevidovány v registru poskytovatelů sociálních služeb.

S účinností od 1.1.2007, na základě zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, je zřízen registr poskytovatelů sociálních služeb. Nová koncepce sociálních služeb předpokládá, že sociální služby budou poskytovány především nestátními subjekty. Dříve byly tyto subjekty evidovány pouze v obecných registrech a pro oblast sociálních služeb neexistovala žádná zvláštní úprava, která by určovala nároky na odbornou způsobilost zaměstnanců, na prostory, v nichž se sociální služby poskytují a na kvalitu poskytovaných služeb. Pro poskytování sociálních služeb vydává příslušný krajský úřad oprávnění k poskytování sociálních služeb, které vzniká rozhodnutím o registraci. Tento registr poskytovatelů sociálních služeb vede krajský úřad a v elektronické podobě ho spravuje MPSV. Do registrace poskytovatelů sociálních služeb spadají fyzické i právnické osoby (občanská sdružení,

⁵¹ *Oficiální stránky Jihočeského kraje, Vyjádření Jihočeského kraje ke zveřejněným výsledkům dotačního řízení MPSV pro poskytovatele sociálních služeb na rok 2013 [online]. České Budějovice [cit. 2013 - 3 - 30]. Dostupné na WWW : < [http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par\[id_v\]=1071&par\[lang\]=CS](http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par[id_v]=1071&par[lang]=CS) >.*

obecně prospěšné společnosti), ale také organizační složky státu nebo územně samosprávného celku, jehož jménem bude sociální službu poskytovat.⁵²

„ Jako podmínky registrace jsou ze zákona stanoveny tyto :

- podání písemné žádosti o registraci;*
- bezúhonnost a odborná způsobilost všech fyzických osob, které budou přímo poskytovat sociální služby;*
- zajištění hygienických podmínek, pokud budou služby poskytovány v zařízení;*
- vlastnické nebo jiné právo k objektu či prostorám, v nichž budou sociální služby poskytovány;*
- zajištění materiálních a technických podmínek odpovídajících druhu poskytovaných sociálních služeb;*
- skutečnost, že na majetek žadatele nebyl prohlášen konkurz. ‘‘⁵³*

Pokud poskytovatel sociálních služeb přestane řádně splňovat podmínky registrace nebo pokud vážně poruší své povinnosti např. nesplňuje standardy kvality poskytovaných služeb, může mu být registrace příslušným orgánem zrušena. Za takovéto porušení může být poskytovatelům uložena sankce. Samozřejmě může o zrušení registrace požádat sám poskytovatel sociálních služeb v případě, že se rozhodne svou činnost ukončit. Zrušení registrace bývá často nástrojem pro ochranu klientů a jejich zájmů, aby nedocházelo k porušování jejich práv.⁵⁴

⁵² Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*, s. 46,47.

⁵³ Tamtéž, s. 46,47.

⁵⁴ Srov. Tamtéž, s. 46,47.

II Praktická část

V praktické části mé bakalářské práce Dostupnost sociálního poradenství pro osoby se sluchovým postižením v Jihočeském kraji se budu zabývat jednotlivými organizacemi z registru poskytovatelů sociálních služeb. Provedla jsem kvantitativní výzkum, který by měl nastínit situaci sociálního poradenství pro osoby se sluchovým postižením v Jihočeském kraji.

1 Cíle a hypotézy práce

Jak jsem uvedla již v úvodu práce, vzhledem k absolvované praxi v Poradenském centru České Budějovice při Svazu neslyšících a nedoslýchavých v České republice (dále jen SNN ČR), jsem se rozhodla vypracovat výzkum na zjištění dostupnosti sociálního poradenství pro osoby se sluchovým postižením v Jihočeském kraji, z důvodu klesající tendence finančních prostředků a kvality sociálních služeb. Tímto výzkumem bych chtěla nastínit situaci poradenských služeb pro osoby se sluchovým postižením v našem kraji a zjistit reálnou situaci s poskytováním zaregistrovaných služeb. Pro tento kvantitativní výzkum jsem si stanovila následující cíl a dvě hypotézy.

Cílem výzkumu je vyhodnotit dostupnost poradenských služeb pro osoby se sluchovým postižením v Jihočeském kraji.

Stanovené hypotézy:

1. Zaregistrované služby sociálního poradenství pro osoby se sluchovým postižením nebudou korespondovat s reálnou situací v Jihočeském kraji.
2. Počet klientů a kontaktů v daných zařízeních nebude odpovídat stanovené kapacitě pro organizaci.

2 Charakteristika organizací z registru poskytovatelů sociálních služeb zaměřených na odborné sociální poradenství pro osoby se sluchovým postižením v Jihočeském kraji

Poskytovatel : **Jihočeská rozvojová o. p. s.**

Název sociální služby: **Občanská poradna při Jihočeské rozvojové o. p. s.**

Forma poskytování : ambulantní

Kontaktní adresa : Riegrova 1756/51, 370 01 České Budějovice 3

Věková struktura uživatelů : bez omezení věku

Cílová skupina uživatelů : děti a mládež ve věku od 6 do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy, imigranti a azylanti, oběti domácího násilí, oběti trestné činnosti, osoby bez přístřeší, osoby do 26 let věku opouštějící školská zařízení pro výkon ústavní péče, osoby ohrožené závislostí nebo závislé na návykových látkách, osoby s jiným zdravotním postižením, osoby s kombinovaným postižením, osoby s mentálním postižením, osoby s tělesným postižením, osoby se sluchovým postižením, osoby se zdravotním postižením, osoby se zrakovým postižením, osoby v krizi, osoby žijící v sociálně vyloučených komunitách, osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy, rodiny s dítětem/děťmi, senioři, etnické menšiny.

Poskytovatel : **ICOS Český Krumlov**

Název sociální služby : **Bezplatné právní poradenství**

Forma poskytování : ambulantní

Kontaktní adresa : náměstí Svornosti 2, Vnitřní Město, 381 01 Český Krumlov

Věková struktura uživatelů : bez omezení věku

Cílová skupina uživatelů : děti a mládež ve věku od 6 do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy, imigranti a azylanti, oběti domácího násilí, oběti trestné činnosti, osoby bez přístřeší, osoby do 26 let věku opouštějící školská zařízení pro výkon ústavní péče, osoby ohrožené závislostí nebo závislé na návykových látkách, osoby s jiným zdravotním postižením, osoby s kombinovaným postižením, osoby s mentálním postižením, osoby s tělesným postižením, osoby se sluchovým postižením, osoby

se zdravotním postižením, osoby se zrakovým postižením, osoby v krizi, osoby žijící v sociálně vyloučených komunitách, osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy, rodiny s dítětem/děťmi, senioři, etnické menšiny.

Poskytovatel : **SVAZ NESLYŠÍCÍCH A NEDOSLÝCHAVÝCH V ČR**

Poradenské centrum České Budějovice

Název sociální služby : **sociální poradna**

Forma poskytování : ambulantní, terénní

Kontaktní adresa : Krajinská 384/40a, 370 01 České Budějovice 1

Věková struktura uživatelů : bez omezení věku

Cílová skupina uživatelů : osoby s kombinovaným postižením, osoby se sluchovým postižením

Poskytovatel : **Oblastní charita Třeboň**

Název sociální služby : **Občanská poradna**

Forma poskytování : ambulantní

Kontaktní adresa : Chelčického 2, 379 01 Třeboň II

Věková struktura uživatelů : dorost (16 – 18 let), mladí dospělí (19 – 26 let), dospělí (27 – 64 let), mladší senioři (65 – 80 let), starší senioři (nad 80 let)

Cílová skupina uživatelů : děti a mládež ve věku od 6 do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy, imigranti a azylanti, oběti domácího násilí, oběti obchodu s lidmi, oběti trestné činnosti, osoby bez přístřeší, osoby do 26 let věku opouštějící školská zařízení pro výkon ústavní péče, osoby komerčně zneužívané, osoby ohrožené závislostí nebo závislé na návykových látkách, osoby s chronickým duševním onemocněním, osoby s chronickým onemocněním, osoby s jiným zdravotním postižením, osoby s kombinovaným postižením, osoby s mentálním postižením, osoby s tělesným postižením, osoby se sluchovým postižením, osoby se zdravotním postižením, osoby se zrakovým postižením, osoby v krizi, osoby žijící v sociálně vyloučených komunitách, osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy, pachatelé trestné činnosti, rodiny s dítětem/děťmi, senioři, etnické menšiny.

Poskytovatel : **Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí v ČR, o.s. Klub Krteček v Písku**

Název sociální služby : **Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí v ČR, o.s. Klub Krteček v Písku**

Forma poskytování : ambulantní, terénní

Kontaktní adresa : Družstevní 61, Hradiště, 397 01 Písek 1

Věková struktura uživatelů : děti předškolního věku (1 – 6 let), mladší děti (7 – 10 let), starší děti (11 – 15 let), dorost (16 – 18 let), mladší dospělí (19 – 26 let), dospělí (27 – 64 let)

Cílová skupina uživatelů: osoby s kombinovaným postižením, osoby s mentálním postižením, osoby s tělesným postižením, osoby se sluchovým postižením, osoby se zdravotním postižením, osoby se zrakovým postižením, rodiny s dítětem/děťmi.

Poskytovatel : **Svaz neslyšících a nedoslýchavých v ČR**

Název sociální služby : **Specifické poradenství pro sluchově postižené SNN v ČR**

Forma poskytování : ambulantní

Kontaktní adresa : SNP 559, 383 01 Prachatice II

Věková struktura uživatelů : bez omezení věku

Cílová skupina uživatelů : osoby se sluchovým postižením

Poskytovatel : **G-centrum Tábor**

Název sociální služby : **Středisko sociálních služeb**

Forma poskytování : ambulantní, terénní

Kontaktní adresa : Kpt. Jaroše 2958, 390 03 Tábor

Věková struktura uživatelů : mladí dospělí (19 – 26 let), dospělí (27 – 64 let), mladší senioři (65 – 80 let), starší senioři (nad 80 let)

Cílová skupina uživatelů : osoby s chronickým duševním onemocněním, osoby s chronickým onemocněním, osoby s jiným zdravotním postižením, osoby s kombinovaným postižením, osoby s mentálním postižením, osoby s tělesným postižením, osoby se sluchovým postižením, osoby se zdravotním postižením, osoby se zrakovým postižením, osoby v krizi, senioři.

Poskytovatel : **Poradenské centrum při Svazu neslyšících a nedoslýchavých v ČR**
Název sociální služby : **Poradenské centrum při Svazu neslyšících a nedoslýchavých v ČR**

Forma poskytování : ambulantní, terénní

Kontaktní adresa : Kvapilova 2289, 390 03 Tábor 3

Věková struktura uživatelů : bez omezení věku

Cílová skupina uživatelů : osoby s kombinovaným postižením, osoby se sluchovým postižením, osoby se zdravotním postižením, rodiny s dítětem/děťmi, senioři.⁵⁵

3 Metodika

Konkrétně jsem zmapovala organizace, které poskytují odborné sociální poradenství pro osoby se sluchovým postižením, bez omezení věku v Jihočeském kraji. Na stránkách MPSV jsem si našla registr poskytovatelů sociálních služeb, zadala následující požadavky : odborné sociální poradenství pro osoby se sluchovým postižením, bez omezení věku, Jihočeský kraj, forma ambulantní i terénní. Z těchto požadavků vyšlo osm výše uvedených organizací.

Všem osmi vedoucím pracovníkům daných organizací, jsem prostřednictvím e-mailu rozeslala dotazník. Návratnost zkoumaného vzorku byla dobrá, odpovědělo mi sedm organizací z osmi dotazovaných. Jedna z nich, ale neposkytuje sociální poradenství pro osoby se sluchovým postižením a jedna neeviduje přímo počty klientů ani jejich zdravotní postižení.

Proto pro mé další zpracování dat budu pracovat pouze s získanými informacemi za těchto pět organizací a to: 1. Informační centrum občanského sektoru Český Krumlov; 2. SNN ČR, Poradenské centrum České Budějovice; 3. SNN ČR, Poradenské centrum Prachatice; 4. G-centrum Tábor; 5. SNN ČR, Poradenské centrum Tábor.

⁵⁵ Srov. Průvodce sociálními službami Jihočeského kraje.

3.1 Vytvoření dotazníku

Zvolila jsem jednodušší a kratší verzi dotazníku s pěti otázkami. (viz Příloha V.) Úvodní otázkou, která se vztahovala na druh poskytovaných služeb v rámci odborného sociálního poradenství, jsem chtěla zjistit čemu se daná organizace věnuje, na jaký typ poradenství se zaměřuje, co může nově příchozí klient očekávat za sociální služby. Otázky na počty klientů za roky 2011 a 2012 jsem si zvolila pro to, abych mohla porovnávat dané organizace mezi sebou a zjistit zda vůbec tyto organizace mají klienty se sluchovým postižením, případně zda jim jsou poskytovány zaregistrované sociální služby. Dále jsem s těmito výsledky pracovala, abych mohla vyhodnotit dostupnost pokrytí sociálního poradenství pro určitý okres v Jihočeském kraji. Otázky na počet odmítnutých klientů a důvody k odmítnutí jsem do dotazníku zařadila z hlediska toho, že jsem se na praxi v Poradenském centru setkala i s klienty odmítnutými, z důvodu nedostatku sociálních pracovníků.

4 Shrnutí výsledků a diskuze

ORGANIZACE Z REGISTRU POSKYTOVATELŮ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB	SOCIÁLNÍ SLUŽBY	POČET KLIENTŮ ZA ROK 2011	POČET KLIENTŮ ZA ROK 2012	POČET ODMÍTNU- TÝCH KLIENTŮ	DŮVODY ODMÍT- NUTÍ
Jihočeská rozvojová o. p. s.	Neodpověděli na poslaný dotazník				
Bezplatné právní poradenství, ICOS Český Krumlov	Právní poradenství, oblast dluhů	5 klientů	4 klienti	0	
SNN ČR, Poradenské centrum České Budějovice	Specifické poradenství pro osoby se sluchovým postižením	509 klientů, z toho: 80 x kompenzač- ní pomůcky a 226 intervencí, celkově 1455 kontaktů.	660 klientů, z toho: 280 interven- cí, celkově 1500 kontaktů.	159 klientů	Nízké krajské dotace pouze jeden pracov- ník na všech- ny klienty

Oblastní charita Třeboň	Neevidují počty klientů, poskytují sociální poradenství všem klientům, bez rozdílu jejich zdravotního postižení				
Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí v ČR, o. s. Klub Krteček v Písku	Neposkytují sociální poradenství pro osoby se sluchovým postižením				
SNN v ČR, Poradenské centrum Prachatice	Specifické poradenství pro osoby se sluchovým postižením	60 klientů	70 klientů	0	
G-centrum Tábor	Centrum sociálních služeb	12 klientů	7 klientů	0	
SNN ČR, Poradenské centrum Tábor	Specifické poradenství pro osoby se sluchovým postižením	994 klientů, z toho: 336 intervencí.	603 klientů, z toho: 198 intervencí.	0	

Zdroj: Vlastní (zpracováno autorkou práce)

Jak jsem již uvedla v metodice, návratnost zkoumaného vzorku byla dobrá, na můj dotazník mi odpovědělo sedm organizací z osmi dotazovaných. Avšak výsledek byl, že jedna z nich neposkytuje sociální poradenství pro osoby se sluchovým postižením a jedna neeviduje přímo počty klientů ani jejich zdravotní postižení.

Zaměřím – li se na pět organizací, které reálně poskytují odborné sociální poradenství pro osoby se sluchovým postižením v Jihočeském kraji⁵⁶, nedá se zcela jednoznačně ukázat, že by v roce 2012 počet klientů narostl ve všech jmenovaných organizacích oproti roku 2011. Například v Poradenském centru České Budějovice je nárůst počtu klientů za rok 2012 zcela jednoznačný, i přes snížení počtu personálu, ale tato skutečnost pouze jedné sociální pracovnice se projevila na počtu odmítnutých klientů.

Z výše uvedené tabulky je však zřejmé, že nejvíce klientů a nejvíce provedených intervencí a kontaktů mají organizace spadající pod Svaz neslyšících a nedoslýchavých v ČR. Tato skutečnost je daná především, tím že tyto tři zařízení poskytují sociální služby určené hlavně pro cílovou skupinu- osoby se sluchovým postižením. Jmenovaná poradenská centra při SNN ČR poskytují odborné sociální poradenství pro osoby se sluchovým postižením a činnosti poskytované těmto klientům se týkají hlavně pomoci s kompenzačními pomůckami, zasilání do opravy nebo půjčení kompenzační pomůcky. Dále poskytují poradenské služby, jak pracovat a používat danou kompenzační pomůcku. V těchto poradnách je také možné zakoupit baterie a hadičky do sluchadel, případně sociální pracovnice pomáhají s údržbou nebo na místě vyčistí sluchadlo pomocí ultrazvuku. V případě, že klient potřebuje pomoci s vyplněním žádosti např. o příspěvek na kompenzační pomůcku nebo příspěvek na péči či mobilitu, je sociální pracovník k dispozici. Poradenské centrum Prachatice poskytuje také výše uvedené služby, jediné však kromě půjčování kompenzačních pomůcek, z toho vyvozují možnou příčinu nižšího počtu klientů oproti Poradenským centrům v Českých Budějovicích a Táboře.

G-centrum Tábor a ICOS Český Krumlov mají podstatně nižší počty klientů se sluchovým postižením než ostatní tři organizace. Podle mého názoru je to způsobeno, tím že ICOS Český Krumlov se zaměřuje převážně na oblast právní poradenství a oblast dluhů a neposkytuje takové služby pro sluchově postižené jako Poradenská centra při SNN ČR. Podobná situace je i v případě G-centra Tábor, které se jako centrum

⁵⁶ Jmenovitě Informační centrum občanského sektoru Český Krumlov; SNN ČR, Poradenské centrum České Budějovice; SNN ČR, Poradenské centrum Prachatice; G-centrum Tábor; SNN ČR, Poradenské centrum Tábor.

sociálních služeb zaměřuje na oblast poradenství všeobecně a klientům se sluchovým postižením poskytuje převážně kontakty na jiná zařízení (v tomto případě na Poradenské centrum Tábor) a již neposkytuje služby v oblasti kompenzačních pomůcek.

Další skutečnost, kterou jsem při vypracování tohoto výzkumu objevila, je informace ze střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb. V oblasti odborného sociálního poradenství rámcově pro zdravotně postižené osoby je ve střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb zapsaná jedna hlavní organizace, která má v tomto plánu určenou kapacitu i formu poskytování sociálního poradenství. Tato jediná organizace je Klub Krteček v Písku, který by měl poskytovat odborné sociální poradenství pro osoby se zdravotním postižením, což znamená i pro osoby se sluchovým postižením. Zarážející je, že právě tato organizace podle odpovědi na můj dotazník vůbec odborné sociální poradenství pro osoby se sluchovým postižením neposkytuje. Mimo to je zapsaná stejně jako ostatní uvedené organizace v registru poskytovatelů sociálních služeb pod odborným sociálním poradenstvím pro osoby se sluchovým postižením, takže je povinna poskytovat tuto sociální službu.

Pokud si představíme a podíváme se podle mapy na strukturu Jihočeského kraje a jeho administrativní členění (viz Příloha IV.), odborné sociální poradenství pro osoby se sluchovým postižením je sice rámcově dostupné v celém Jihočeském kraji, ale co se týče rozmístění organizací v rámci okresů je podle mého zjištění pro klienty se sluchovým postižením situace do značné míry neúnosná a z hlediska jejich handicapu podstatně složitá v oblasti dojíždění. Můžeme vidět na již zmiňovaném členění kraje (viz Příloha IV.), že mezi městy, kde se nacházejí organizace poskytující sociální poradenství pro osoby se sluchovým postižením, bývá často velká vzdálenost. Na západě kraje, oblast Prachaticka a Strakonicka je pouze jedno zařízení poskytující tyto sociální služby. Stejná situace je i na východě kraje, oblast Jindřichohradecka, kde není evidováno žádné takové zařízení poskytující tuto sociální službu.

Z těchto výsledků z navrácených dotazníků vyvozují následující, že moje první hypotéza : zaregistrované služby sociálního poradenství pro osoby se sluchovým postižením nebudou korespondovat s reálnou situací v Jihočeském kraji, byla dobře stanovena a potvrzena, protože z osmi zaregistrovaných organizací jich pouze pět

poskytuje odborné sociální poradenství pro osoby se sluchovým postižením a tím tato skutečnost neodpovídá reálné situaci poskytování sociálních služeb a ani informacím z registru poskytovatelů sociálních služeb.

Druhá hypotéza : počet klientů a kontaktů v daných zařízeních nebude odpovídat stanovené kapacitě pro organizaci, se podle mého názoru také potvrdila na jednu stranu tím, že některé organizace překračují stanovenou kapacitu zařízení, jak počtem klientů a provedených kontaktů, tak na stranu druhou nedostatečným počtem zaměstnanců. Již zmiňovaný příklad Poradenského centra v Českých Budějovicích, pouze jedna sociální pracovníce na celé centrum, to znamená na sociální poradenství, sociálně aktivizační služby i na administrativu.

Na závěr shrnutí mých výsledků si myslím, že tento výzkum jen potvrdil mou myšlenku, podle které se zdá situace s odborným sociálním poradenstvím pro osoby se sluchovým postižením v Jihočeském kraji alarmující. Z hlediska handicapu těchto klientů a s ohledem na jejich často vysoký věk, je opravdu obtížné, aby tito klienti mohli dojíždět do vzdálenějších měst. Další otázkou zůstává, pokud si klient se sluchovým postižením najde organizaci v registru poskytovatelů sociálních služeb a nakonec zjistí, že mu v organizaci nemohou dané služby sociálního poradenství poskytnout může to znamenat začátek nedůvěry v systém sociálních služeb nejenom v Jihočeském kraji, ale v České republice celkově. Tato problematická situace je způsobena hlavně nedostatkem finančních prostředků z MPSV, a tím že jsou organizace po Jihočeském kraji rozmístěny demograficky nerovnoměrně.

Závěr

V teoretické části jsem charakterizovala termíny týkající se osob se sluchovým postižením, klasifikaci sluchových vad a základy komunikace s takto handicapovanými klienty a jejich komunikační systémy. Pokračovala jsem vymezením oblasti sociální poradenství, které bylo stěžejním tématem této práce. V této části jsem charakterizovala rozdíl mezi základním a odborným sociálním poradenstvím, uvedla činnosti spadající do odborného poradenství pro osoby se sluchovým postižením a způsoby kompenzace tohoto zdravotního postižení. V neposlední řadě jsem se dotkla krajského systému jako zřizovatele těchto služeb, nastínila jeho kompetence. Pro další výzkumnou část bylo důležité uvést pojmy jako střednědobý plán rozvoje sociálních služeb a registr poskytovatelů sociálních služeb. Okrajově jsem se v této části teorie zabývala i krajskými dotacemi.

V praktické části jsem se věnovala konkrétním organizacím, které poskytují sociální poradenství pro osoby se sluchovým postižením. Pomocí dotazníků jsem zmapovala situaci v těchto organizacích v Jihočeském kraji a pokusila se vyhodnotit dostupnost této sociální služby pro osoby se sluchovým postižením. Uvedla jsem zpracované informace v přehledné tabulce, porovнала počty klientů mezi danými organizacemi za roky 2011 a 2012 a vyhodnotila výsledky výzkumu. Jak bylo již několikrát uvedeno poskytovatelé sociálních služeb jsou ze zákona povinni poskytovat zaregistrované služby a mým výzkumem jsem chtěla poukázat, že to tak zcela v Jihočeském kraji neplatí.

Myslím si, že cíl vyhodnotit dostupnost poradenských služeb pro osoby se sluchovým postižením, který jsem si dala při psaní své bakalářské práce, jsem splnila. Doufám, že informace, které jsem zpracovala ve své praktické části, budou přínosnou pomůckou nebo alespoň důvodem k zamyšlení nad špatnou situací v oblasti sociálních služeb nejenom v Jihočeském kraji, ale v České republice vůbec.

Seznam použitých pramenů a literatury

DAŇOVÁ, M. *Metodika úpravy textů pro znevýhodněné čtenáře*. Praha : Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2389-1.

HORÁKOVÁ, R. *Sluchové postižení: Úvod do surdopedie*. Praha : Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0084-01.

MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. 2. vydání. Praha : Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0041-3.

MICHALÍK, J. a kol. *Zdravotní postižení a pomáhající profese*. Praha : Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-859-3.

NOVOSAD, L. *Poradenství pro osoby se zdravotním a sociálním znevýhodněním*. Praha : Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-509-7.

POTMĚŠIL, M. *Čtení k surdopedii*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2003. ISBN 80-244-0766-32.

POTMĚŠIL, M. *Sluchové postižení a sebereflexe*. Praha : Karolinum, 2007, ISBN 978-80-246-1300-0.

SLOWÍK, J. *Komunikace s lidmi s postižením*. Praha : Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-691-9.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vydání. Praha : Portál, 2004. ISBN 80-7178-802-3.

Zákon 108/2006 Sb., zákon o sociálních službách, aktualizován k 1.4.2012.

Seznam internetových zdrojů

BOJAR, L. *Česká unie neslyšících* : Metodika poskytování sociálních služeb osobám se sluchovým postižením, Článek I. [online]. Praha, [cit. 2013 – 3 - 30]. Dostupné na WWW : < <http://www.cun.cz/?clanek=10> >.

Audionika : Služby pro sluchově postižené, O sluchu a sluchových vadách [online]. Lešná [cit. 2013 – 3 - 30]. Dostupné na WWW : < <http://www.audionika.cz/stranka/o-sluchu-a-sluchovych-vadach> >.

REDLICH, K. *Informační portál o světě Neslyšících* [online]. Praha: Univerzita Karlova, [cit. 2013 – 3 - 30]. Dostupné na WWW : < <http://ruce.cz/clanky/188-co-je-znakovy-jazyk-znakovana-cestina> >.

BOJAR, L. *Česká unie neslyšících* : Metodika poskytování sociálních služeb osobám se sluchovým postižením, Článek IV. [online]. Praha, [cit. 2013 – 3 - 30]. Dostupné na WWW : < <http://www.cun.cz/?clanek=10> >.

Oficiální stránky Jihočeského kraje, Krajský úřad- Odbor práce a sociálních věcí [online]. České Budějovice [cit. 2013 – 3 - 30]. Dostupné na WWW : < [http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par\[id_v\]=34&par\[lang\]=CS](http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par[id_v]=34&par[lang]=CS) >.

Oficiální stránky Jihočeského kraje, Krajský úřad- odbor práce a sociálních věcí [online]. České Budějovice [cit. 2013 – 3 - 30] . Dostupné na WWW : <[http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par\[id_v\]=1225&par\[lang\]=CS](http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par[id_v]=1225&par[lang]=CS) >.

Oficiální stránky Jihočeského kraje, Vyjádření Jihočeského kraje ke zveřejněným výsledkům dotačního řízení MPSV pro poskytovatele sociálních služeb na rok 2013 [online]. České Budějovice [cit. 2013 – 3 - 30]. Dostupné na WWW : < [http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par\[id_v\]=1071&par\[lang\]=CS](http://www.kraj-jihocesky.cz/index.php?par[id_v]=1071&par[lang]=CS) >.

Seznam příloh

- Příloha I. Tabulka intenzity zvuku
- Příloha II. Tabulka stupňů sluchového postižení podle ztráty sluchu
- Příloha III. Tabulka s počty osob se zdravotním postižením v České republice a v Jihočeském kraji
- Příloha IV. Mapa administrativního členění Jihočeského kraje
- Příloha V. Text dotazníku

Přílohy

Příloha I.

140 dB motory startujícího letadla ve vzdálenosti cca 200 m

130 dB motorová sbíječka

120 dB hlasité hřmění

110 dB rokový koncert/osobní přehrávač

100 dB řetězová pila

90 dB pouliční doprava

80 dB zvonění telefonu

70 dB bouchnutí dveřmi

60 dB pračka

50 dB úroveň konverzační řeči (40-60 dB)

40 dB elektrický psací stroj

30 dB psaní tužkou

20 dB tikot hodin

10 dB šeptaná řeč

0 dB nejnižší práh slyšení lidského ucha⁵⁷

⁵⁷ POTMĚŠIL, M. In MICHALÍK, J. a kol. *Zdravotní postižení a pomáhající profese*, s. 360.

Příloha II.

0 dB – 25 dB normální sluch

26 dB – 40 dB lehká nedoslýchavost

31 dB – 60 dB dítě - středně těžká nedoslýchavost

41 dB - 60 dB dospělý - středně těžká nedoslýchavost

61 dB – 80 dB těžká nedoslýchavost

81 dB - více dB velmi závažné postižení sluchu⁵⁸

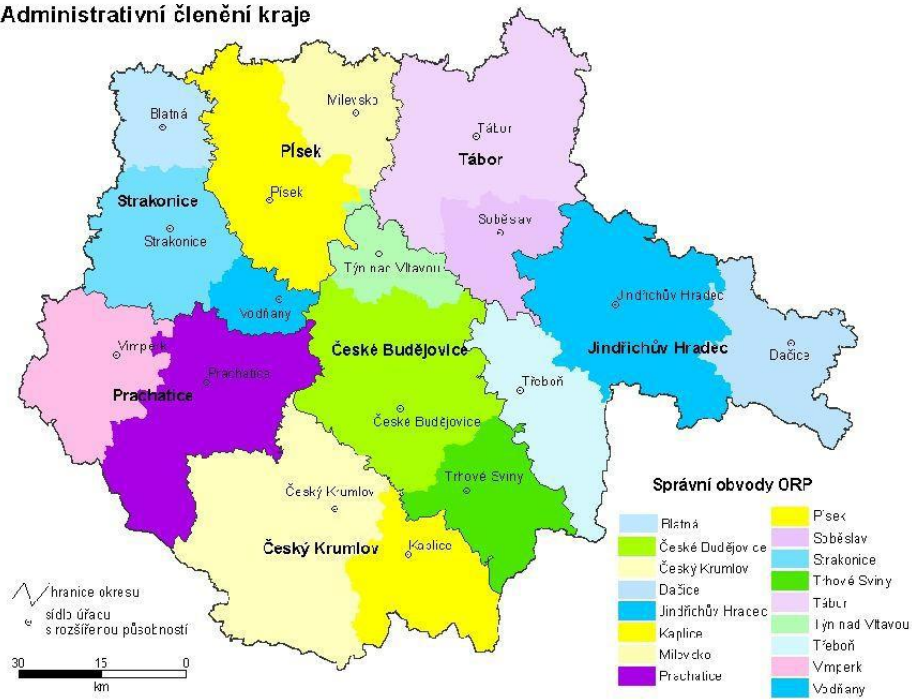
⁵⁸ POTMĚŠIL, M. In MICHALÍK, J. a kol. *Zdravotní postižení a pomáhající profese*, s. 364.

Příloha III.

Počty osob se zdravotním postížením dle ČSÚ	Pro celou ČR	Jihočeský kraj - odhad
Druh zdrav. postižení		
s vnitřním postižením	572 000	33 000
s tělesným postižením	550 000	6 500
s duševním onemocněním	128 000	8 000
s mentálním postižením	107 000	10 000
se smyslovým postižením	162 000	<u>34 000</u>
CELKEM	1 519 000	91 500

Příloha IV.

Administrativní členění kraje

Příloha V.

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Kněžská 8, 370 01 České Budějovice

DOTAZNÍK- ODBORNÉ SOCIÁLNÍ PORADENSTVÍ

TF JCU ČESKÉ BUDĚJOVICE- OBOR SOCIÁLNÍ A CHARITATIVNÍ PRÁCE

**VÝZKUM K BAKALÁŘSKÉ PRÁCI- DOSTUPNOST SOCIÁLNÍHO
PORADENSTVÍ PRO OSOBY SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM
V JIHOČESKÉM KRAJI**

1. Jaké služby poskytujete v rámci odborného sociálního poradenství pro osoby se sluchovým postižením?

2. Kolika klientům se sluchovým postižením jste poskytli odborné sociální poradenství za rok 2011?

3. Kolika klientům se sluchovým postižením jste poskytli odborné sociální poradenství do října 2012?

(případně jaký počet klientů se sluchovým postižením odhadujete do konce roku 2012?)

4. Jaký máte počet odmítnutých klientů se sluchovým postižením? (stačí odhadem)

5. Důvod odmítnutí klientů se sluchovým postižením?

Název organizace:

DĚKUJI ZA VÁŠ ČAS STRAVENÝ NAD TÍMTO DOTAZNÍKEM⁵⁹

⁵⁹ Vyplněné dotazníky od dotazovaných organizací k dispozici u autorky práce.

Abstrakt

MURÁŇOVÁ, V. *Dostupnost sociálního poradenství pro osoby se sluchovým postižením v Jihočeském kraji*. České Budějovice 2013. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Oddělení odborné praxe. Vedoucí M. Ehrlichová

Klíčová slova:

sluchové postižení, komunikace s osobami se sluchovým postižením, znakový jazyk, odezírání, sociální poradenství, registr poskytovatelů sociálních služeb

Bakalářská práce se zabývá odborným poradenstvím pro osoby se sluchovým postižením, konkrétně dostupností této služby v Jihočeském kraji. Teoretická část charakterizuje osoby se sluchovým postižením a oblastí sociálního poradenství pro tyto klienty. Dále se zabývá oblastí komunikace s takto handicapovanými osobami a zároveň tato část představuje kompetence Jihočeského kraje v řešení této problematiky.

Praktická část je věnována kvantitativnímu výzkumu, jehož cílem je vyhodnotit dostupnost odborného poradenství pro osoby se sluchovým postižením v Jihočeském kraji. Pomocí dotazníků rozeslaných daným organizacím, bylo zjištěno, že dostupnost sociálního poradenství v našem kraji je rozdílná oproti registrům. Tato problematická situace je způsobena hlavně nedostatkem finančních dotací z MPSV, a tím že jsou organizace rozmístěny demograficky nerovnoměrně.

Abstract

The availability social consulting for clients whit hearing impairments in South Bohemia region.

This thesis deals with professional social counseling for persons with hearing impairment, namely the availability of this service in the South Bohemian Region. Theoretical part describes persons with hearing impairment and social counseling for these clients. It also deals with the following areas of communication with disabled persons, and describes the competencies of South Bohemia in solving this issue. The first part is devoted to a quantitative research, the aim was to show the low availability of professional social counseling for persons with hearing disabilities in the South Bohemian Region. Using questionnaires sent out by the organizations, it was found that the availability of social counseling in our region is different than the registers. This problematic situation is mainly due to lack of funding from the MPSV and the organizations that are unevenly distributed demographically.

Key words:

hearing impairment, communication with people with hearing impairments, sign language, lip-reading, social counseling, service providers register